

TIIVISTELMÄ

Suomen asevalvontaraportti tarkastelee asevalvontaa ja asekauppaa sekä Suomessa että maailmanlaajuisesti. Raportti rakentuu seuraavasti. Ensimmäisessä osassa luodaan katsaus kansainvälisessä asevalvonnassa tapahtuneisiin viimeaikaisiin kehityskulkuihin ja muutoksiin. Raportissa nostetaan esiin kansainvälisen asekauppasopimuksen eteneminen ja pienaseiden valvonnassa saavutetut onnistumiset. Tämän ohella arvioidaan rypäleasideen kieltoon tähtäävän sopimuksen kohtaamia esteitä ja EU:n roolia miehittämättömien lentokoneiden kehittämisessä ja niiden käytön sääntelyssä. Joukkotuhoaseiden osalta raportissa tarkastellaan Lähi-idän joukkotuhoasettoman vyöhykkeen muodostamisen kohtaamia vaikeuksia, mutta nostetaan samalla esiin ydinaseiden humanitaaristen vaikutusten aloite. Iranin ydinaseuuvotteluissa saavutettu menestys oli merkittävä saavutus viimeaikaisessa globaalissa asevalvonnassa.

Suomalaisen asevalvonnan osalta raportissa esitellään Suomen asevalvontajärjestelmä ja sen sisältämät menettelytavat sekä mahdolliset ongelmakohdat. Kattavuudestaan huolimatta Suomen asevalvontakäytännöissä on edelleen potentiaalisia ongelmia suhteessa raportointiin ja järjestelmän jakautumiseen usean viranomaisen valvottavaksi. Raportissa verrataan suomalaista asevalvontajärjestelmää vastaaviin Pohjoismaisiin järjestelmiin ja arvioidaan eri toimintamallien vahvuuksia ja heikkouksia. Samalla nostetaan esiin mahdollisia tapoja kehittää nykyisiä valvontakäytäntöjä, muun muassa parlamentaarisen valvonnan osalta.

Asekaupan osalta raportissa tarkastellaan maailmanlaajuisessa asekaupassa tapahtuneita muu-

toksia. Merkittäviä uusia kehityskulkuja ovat Kiinan nousu maailman kolmen merkittävimmän aseviejän joukkoon ja globaalien asevirtojen suuntautuminen kasvavissa määrin Aasiaan. Vastaavasti merkittävien eurooppalaisten aseviejien kuten Saksan ja Iso-Britannian vientipolitiikka on muuttunut viime aikoina aikaisempaa varovaisemmiksi. Tässä yhteydessä luodaan myös katsaus asekaupan asemaan osana maailmantaloutta. Vaikka asekauppa ei muodosta laajaa teollisuudenalaa itsessään, on sillä merkittäviä vaikutuksia kansallisella ja paikallisella tasolla useissa valtioissa.

Suomen aseviennin osalta raportissa kiinnitetään huomiota suomalaisen sotatuoteviennin kasvuun ja kaksikäyttötuotteille myönnettyjen vientilupien kasvaneeseen määrään. Samalla huomioidaan Suomesta vuonna 2014 suuntautuneet aseviennit erityisesti Saudi-Arabiaan, joka on osallisena Jemenissä käynnissä olevassa konfliktissa. Tapaustutkimusten osalta raportissa tarkastellaan Patrian kranaatinheitinvientejä Saudi-Arabiaan ja Arabiemiirikuntiin, Suomen muuttunutta vientipolitiikkaa suhteessa Thaimaahan, Bruneiin kohdistuneita kellukevenevientejä, Suomen kautta tapahtuneen pimeänäkölaitteiden luvattoman kauttakuljetuksen aiheuttamaa rikostutkintaa ja etäisyysmittareiden vientiä Ukrainaan.

Uutena osa-alueena raportissa käsitellään Suomen asetuontia ja suomalaisten puolustustarvikehankintojen poliittisia ja taloudellisia vaikutuksia. Tärkeä osa suomalaisissa puolustustarvikehankinnoissa on edellytysten vahvistaminen Natoon liittymiselle. Tapaustutkimuksena tässä yhteydessä nostetaan esiin Suomen puolustusvoimien materiaalihankinnat israelilaiselta puolustusmateriaalivalmistajalta.